

Stichting GeenPeil
Meeuwenlaan 100
2021 JL Amsterdam

Amsterdam, 14 maart 2016

SPOED
[Adres gemeente]

Betreft: Stembureaus t.b.v. referendum d.d. 6 april 2016

Geacht college,

Hierbij vraagt Stichting GeenPeil uw aandacht voor het volgende.

Op 22 februari 2016 heeft Stichting GeenPeil bezwaar gemaakt tegen het besluit van uw college inzake de uitvoering en organisatie van het referendum op 6 april aanstaande. In betreffend bezwaar is tevens aangegeven dat Stichting GeenPeil indien nodig nadere juridische stappen zou overwegen, op het moment dat een rechterlijke uitspraak hiertoe aanleiding zou geven.

Op 14 maart 2016 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Oost-Brabant vonnis gewezen in het kort geding van Forum voor Democratie tegen gemeente Son en Breugel (bijlage). Inzet van die procedure was dat er op de dag van het referendum over het associatieverdrag tussen de Europese Unie en het Europees Agentschap voor Atoomenergie enerzijds en Oekraïne anderzijds (hierna: referendum) in de gemeente voldoende stembureaus beschikbaar dienen te zijn. De gemeente had aanzienlijk minder stembureaus ingesteld dan voor verkiezingen in die gemeente gebruikelijk is en gaf daarmee volgens Forum voor Democratie op onjuiste wijze invulling aan de Wet raadgevend referendum (hierna: Wrr'). Dit is onrechtmatig.

Door het terugbrengen van het aantal stembureaus worden feitelijke drempels opgeworpen voor kiesgerechtigden om hun stem uit te brengen. Juist bij een stemming die voor haar geldigheid afhankelijk is van de opkomst (minimaal 30%) en bij de uitvoering van een wet die in het leven is geroepen omdat de kiezers in de Nederlandse democratie te veel op afstand staan, is dit volgens Forum voor Democratie een obstructie van het democratische proces.

De voorzieningenrechter heeft Forum voor Democratie in het gelijk gesteld. Hij overwoog onder meer het volgende:

“Met het instellen van drie stembureaus voldoet de Gemeente naar de letter aan die wettelijke eis (van artikel 24 Wrr – avdb). Zonneklaar is echter dat de letter van deze wet bij de toepassing redelijke invulling behoeft.” (r.o. 4.10)

En:

“Dat drie stembureaus wellicht zullen volstaan voor het daadwerkelijke stemmen op 6 april 2016 en het vervolgens verwerken dan de uitgebrachte stemmen, betekent echter niet dat daarmee voor de Gemeente de kous af is. De Gemeente moet ook voldoende oog hebben voor de toegankelijkheid van het stemmen door de kiezers. Dat kan onder meer worden afgeleid uit de door de Stichting c.s. aangehaalde parlementaire geschiedenis bij artikel E3 Kieswet, waaruit volgt dat gemeenten zich in geval van verkiezingen servicegericht dienen op te stellen.” (r.o. 4.14)

En:

“De weergegeven opvatting van de Minister past bij de belangrijke positie die de kiezer in een democratisch bestel als het Nederlandse inneemt, welke positie de Stichting terecht benadrukt. Verkiezingen of een referendum zijn in de eerste plaats van de kiezer en niet van de Gemeente, die zich op die dag primair dienstbaar aan de kiezer heeft op te stellen.” (r.o. 4.15)

En:

“Aan de Gemeente kan worden toegegeven dat deze norm niet expliciet in artikel 24 lid 1 Wrr is vastgelegd. Niet alles hoeft echter in de wet te staan om toch geldend recht te kunnen zijn. Bij het aan de voorzieningenrechter gevraagde voorlopig oordeel of in dit geval sprake is van een onrechtmatige daad, is op grond van het bepaalde in artikel 6:162 lid 2 BW plaats voor toetsing aan hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.” (r.o. 4.18)

En:

“Aannemelijk is dat de mate waarin de kiezer wordt gefaciliteerd mede bepalend is voor de opkomst. Het in belangrijke mate terugbrengen van het aantal locaties waar kiezers hun stem kunnen uitbrengen zal het opkomstpercentage naar redelijke verwachting dan ook negatief beïnvloeden. Het opkomstpercentage is echter juist van wezenlijk belang voor het slagen van het referendum, gezien het bepaalde in artikel 3 Wrr.” (r.o. 4.20)

De voorzieningenrechter concludeert dat de gemeente de verplichting heeft om het referendum op een zorgvuldige wijze te organiseren, en wel op een wijze die binnen het redelijke aansluit bij die waarop verkiezingen in die gemeente en andere gemeenten tot dusverre plegen te worden georganiseerd. Hij gebiedt de gemeente dan ook, kort gezegd, het instellingsbesluit te herzien en aan te sluiten bij het aantal stembureaus dat voor de verkiezingen voor provinciale staten in 2015 is ingesteld.

Stembureaus in uw gemeente

In uw gemeente is tevens sprake van een forse vermindering van het aantal stembureaus. In vervolg op het door Stichting GeenPeil ingediende bezwaarschrift tegen het besluit tot beperking van dit aantal stembureaus in uw gemeente en onder verwijzing naar bovengenoemd vonnis wijst Stichting GeenPeil u erop dat deze beperking in strijd is met de verplichting om het referendum zorgvuldig te organiseren, vanwege het feit dat de vermindering van het aantal stembureaus het opkomstpercentage naar redelijke verwachting negatief zal beïnvloeden.

Stichting GeenPeil vertrouwt erop dat u in het vonnis aanleiding ziet uw besluit te heroverwegen en het aantal stembureaus in overeenstemming brengt met het aantal dat voor de verkiezingen voor provinciale Staten in 2015 is ingesteld.

Zij verzoekt u haar **uiterlijk vrijdag 18 maart a.s.** te bevestigen dat u hiertoe overgaat.

Stichting GeenPeil overweegt rechtsmaatregelen tegen uw gemeente te nemen indien uw hiervoor bedoelde bevestiging binnen de genoemde termijn uitblijft. Zij verwacht echter dat het zover niet hoeft te komen.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Stichting GeenPeil,

namens deze,
mr H.B.E. Dreijer